

Interactieve rondleiding 3de graad SO

Lichaam en geest verbonden in het leven en de dood

Drie vragen zijn verweven doorheen dit verhaal van leven en dood. Wie ben ik en wie wil ik worden? Welke invloed heeft de omgeving op wie ik ben en wat voedt mij? Waar ga ik na dit leven naartoe? Leerlingen gaan op zoek naar welke betekenis ze geven aan het leven en de dood. Dit gekoppeld aan de verschillende culturele en religieuze tradities die bij mensen leven.

Leeftijd: 5de en 6de jaar secundair

Thema: Leven en Dood

Beste leerkracht,

Je reserveerde de interactieve rondleiding 'Lichaam en geest verbonden in het leven en de dood'.

In dit document vind je:

- De eindtermen die gekoppeld zijn aan voorbereiding, rondleiding en verwerking,
- De voorbereiding,
- Het verloop van je bezoek,
- De verwerking.

Veel plezier!

1. EINDTERMEN

Binnen het secundair onderwijs spitst het MAS zich vooral toe op de vakoverschrijdende eindtermen. Ongetwijfeld zijn er ook eindtermen binnen de vakgebonden eindtermen die op de rondleiding van toepassing zijn.

1.1. HOOFDDOELSTELLING

Jongeren ontdekken interactief welke betekenis mensen geven aan leven en dood in verschillende culturele en religieuze tradities nu en in het verleden.

Jongeren krijgen meer inzicht in hun eigen filosofisch-religieuze identiteit door stil te staan bij wat leven en dood voor zichzelf, persoonlijk betekent aan de hand van volgende filosofische vragen:

Wie ben ik (nu) en wie wil ik worden?

Welke invloed heeft mijn omgeving op wie ik ben? Wat voedt mij? (sociale, culturele en religieuze gedragscodes, wijsheden, normen en waarden)

Waar ga ik na dit leven naartoe? (Dood als transformatie)

Jongeren kunnen verschillende cultuur-en kunstuitingen waarderen

Jongeren vormen een genuanceerd beeld van de wereld en van verschillende culturele en religieuze tradities nu en in het verleden. Hierbij (h)erkennen ze de diversiteit en dynamiek tussen en binnen de verschillende culturele en religieuze tradities. (vb. Er is niet één Islam, Christendom, Sjamanisme, .. Elke religieuze beleving wordt erg persoonlijk ingevuld. Culturen en religies zijn niet statisch, maar veranderen in de loop van tijden, doorheen contact met anderen).

Jongeren kijken genuanceerd naar het samenleven in diversiteit in de eigen samenleving (kunnen stereotypen doorprikken)

1.2. GEMEENSCHAPPELIJKE STAM

De leerlingen

1. brengen belangrijke elementen van communicatief handelen in praktijk;
2. kunnen originele ideeën en oplossingen ontwikkelen en uitvoeren;
5. houden rekening met de situatie, opvattingen en emoties van anderen;
6. kunnen schoonheid ervaren;
7. kunnen schoonheid creëren;
8. benutten leerkansen in diverse situaties;
10. engageren zich spontaan;
11. kunnen gegevens, handelwijzen en redeneringen ter discussie stellen a.d.h. van relevante criteria;
13. kunnen onderwerpen benaderen vanuit verschillende invalshoeken;
16. houden rekening met ontwikkelingen bij zichzelf en bij anderen, in samenleving en wereld;
17. toetsen de eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen en trends aan verschillende standpunten;
18. gedragen zich respectvol;
19. dragen actief bij tot het realiseren van gemeenschappelijke doelen;

26. gaan om met verscheidenheid;

1.3 CONTEXT 2: MENTALE GEZONDHEID

De leerlingen

7. gebruiken beeld, muziek, beweging, drama of media om zichzelf uit te drukken;
8. herkennen de impact van cultuur- en kunstbeleving op het eigen gevoelsleven en gedrag en dat van anderen.

1.4 CONTEXT 3: SOCIORELATIONELE ONTWIKKELING

De leerlingen

2. erkennen het bestaan van gezagsverhoudingen en het belang van gelijkwaardigheid, afspraken en regels in relaties;
3. accepteren verschillen en hechten belang aan respect en zorgzaamheid binnen een relatie;
6. doorprikken vooroordelen, stereotypering, ongepaste beïnvloeding en machtsmisbruik;
10. beargumenteren, in dialoog met anderen, de dynamiek in hun voorkeur voor bepaalde cultuur- en kunstuitingen;
11. gebruiken cultuur- en kunstuitingen om begrip op te brengen voor de leefwereld van anderen.

1.5 CONTEXT 5: POLITIEKE-JURIDISCHE SAMENLEVING

De leerlingen

13. geven voorbeelden die duidelijk maken hoe de mondialisering voordelen, problemen en conflicten inhoudt.

CONTEXT 7: SOCIO-CULTURELE ONTWIKKELING

De leerlingen:

1. beschrijven de dynamiek in leef- en omgangsgewoonten, opinies, waarden en normen in eigen en andere sociale en culturele groepen;
2. gaan constructief om met verschillen tussen mensen en levensopvattingen;
3. illustreren het belang van sociale samenhang en solidariteit;
4. trekken lessen uit historische en actuele voorbeelden van onverdraagzaamheid, racisme en xenofobie;
5. geven voorbeelden van de potentieel constructieve en destructieve rol van conflicten;
6. gaan actief om met de cultuur en kunst die hen omringen;
7. illustreren de wederzijdse beïnvloeding van kunst, cultuur en techniek, politiek, economie, wetenschappen en levensbeschouwing.

1. VOORBEREIDING IN DE KLAS

GESPREK OVER HET MAS

Antwerpen is een stad aan een stroom met een haven.

Dat zorgt al eeuwen voor ontmoeting en uitwisseling.

Het MAS verzamelt de sporen van die uitwisseling en vertelt er nieuwe verhalen mee.

Over de stad, de stroom en de haven.

Over de wereld in al zijn verscheidenheid.

Over de verbondenheid tussen Antwerpen en de wereld.

Maak kennis met de wereld in Antwerpen en met Antwerpen in de wereld.

Deze tekst prijkt op een muur in het MAS. Het geeft een tekstueel voorsmaakje van de ontdekkingen die je er zal doen. Het Museum aan de Stroom herbergt immers een unieke mix aan collecties uit voormalige Antwerpse musea: het Etnografisch museum, het Nationaal Scheepvaartmuseum, het Volkskundemuseum en een deel van het Vleeshuis. Deze verzamelvoorwerpen zijn te bezichtigen in het Kijkdepot en in vier thematische tentoonstellingen: Machtsvertoon, Wereldstad, Wereldhaven en Leven & Dood. De objecten zijn in een vernieuwde dialoog geplaatst en vertellen verschillende verhalen. De klemtoon ligt niet louter op stadsgeschiedenis; Antwerpen fungeert als toegangspoort tot verschillende werelden. Vooral de haven, de uitwisselingsplaats bij uitstek, speelt een centrale rol.

Naast deze thematische expo's, is deze nieuwe stadstoren op zich al een bezoekje waard. Het gebouw, een ontwerp van Neutelings Riedijk Architecten, sluit aan bij de historische functie van de plaats waarop het huidige museum gebouwd is. Het representeert een oud pakhuis en verwijst hiermee naar het 16de-eeuwse Hanzehuis dat zich op deze plek bevond. Doorheen het stapelhuis of de toren loopt er een wandelboulevard die je een prachtig uitzicht geeft op de stad. Doordat elke verdieping een kwartslag draait, zie je telkens een ander deel van de stads. Helemaal bovenaan word je verrast door een prachtig panorama, waar je de verbondenheid van het museum met de stad, de stroom, de haven en de wereld ten volle kan ervaren.

Het MAS is een museum in Antwerpen. Het opende op 17 mei 2011. Een museum is een plaats of gebouw. Musea verzamelen, bewaren, tonen en bestuderen voorwerpen. Je kunt een museum bezoeken en alles bekijken. Musea vertellen verhalen over een bepaald onderwerp of over een bepaalde periode.

Materiaal

Foto MAS (bijlage 1)

HET SPREKENDE KUNSTWERK

Een aantal kunstwerken en museumobjecten die cruciaal zijn in het verhaal van de rondleiding worden geselecteerd: vb. De krijger met 2 honden die wacht op de dood; de beeldjes 'glimlachend de dood in'; een gescarificeerd vrouwenbeeld; een masker uit Afrika; een hoofd uit Melanesië, mozaïek Tuymans. (zie bijlage 2)

De beelden liggen verspreid op de grond (of op een tafel, of hangen aan het bord). Er zijn verschillende exemplaren van elk beeld (telkens ongeveer evenveel). De leerlingen kiezen individueel een van de beelden die hen aanspreekt. Verschillende leerlingen kunnen hetzelfde beeld hebben.

1. Individuele Kijkopdracht (laat het beeld spreken op basis van wat je ziet):

- Wat zie je? Beschrijf het beeld: wie of wat herken je? Welke materialen werden gebruikt, welke kleuren, ...
- Wat roept dit beeld bij je op? Wat voor gevoel krijg je hierbij?
- Uit welke tijd en cultuur zou dit beeld komen?
- Waarom zou dit beeld gemaakt zijn? Door wie? Met welke betekenis? Binnen welke context? Voor welk gebruik?

2. Het sprekende kunstwerk

De leerlingen geven hun beeld stem en laten het zo tot leven komen. Hiervoor zijn verschillende opdrachten mogelijk:

- Individuele opdracht:
Schrijfpdracht: Het levensverhaal
Schrijf een spannend verhaal over het kunstwerk vanuit de 'ik'-vorm alsof jouw gekozen kunstwerk over zichzelf vertelt/zijn eigen levensverhaal vertelt. Je kan de antwoorden op vorige vragen gebruiken als inspiratiebron.
- Groepsopdracht:
Dramaopdracht
Op basis van het gekozen kunstwerk, worden er groepjes samengesteld zodanig dat de verschillende afbeeldingen in elke groep vertegenwoordigd zijn. Elke leerling stelt zijn/haar beeld voor aan de rest van de groep en gebruikt daarvoor de antwoorden uit opdracht 1. Dit kan in een improvisatieopdracht waarbij ze vanuit een bepaald scenario in dialoog treden (voor de klas, met korte voorbereiding van maximum 10').

Mogelijk scenario:

Iemand sterft (de leerlingen bepalen wie, hoe, wanneer, waar) waarop er een begrafenisritueel volgt waarin elk beeld een rol krijgt.

3. Reflectie

Vanuit deze opdracht polst de leerkracht wat de leerlingen verwachten van hun bezoek aan het Museum aan de Stroom. Kunnen ze raden wat het thema van de rondleiding zal zijn?

Verschillende culturele en religieuze tradities nu en in het verleden worden ontdekt. Hoe geven wij betekenis aan leven en dood vandaag en toen, hier en elders.

Materiaal

Papier en pen

Tijd

45 minuten

2. TIJDSINDELING VAN DE RONDELEIDING

Wat?	Tijd?
Inleiding	15 minuten
4 verschillende opdrachten met telkens een andere invalshoek	4 x 15 minuten
Slot	15 minuten
Totaal	90 minuten

Tip: Om alles vlot te laten verlopen is het aangeraden om met je groep een kwartier voor de rondleiding naar het MAS te komen. Zo kunnen de kinderen rustig hun jassen en boekentassen opbergen (hiervoor hebben we speciale 'boxen' voorzien) en naar het toilet gaan.

Voorzie de leerlingen eventueel van een naamsticker, zo kan de gids persoonlijker en vlotter met de kinderen werken.

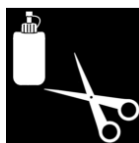
3. VERWERKING IN DE KLAS

Filosoferen

Is er leven na de dood?

1. Laat de leerlingen in kleine groepjes terugdenken aan de verschillende manieren van omgaan met de dood die ze hebben leren kennen in hun bezoek aan het MAS. Laat hen zoveel mogelijk verschillende gebruiken oplijsten waarbij ze kort omschrijven wat er met het lichaam gebeurt en waarom dit gebeurt (visie op leven na de dood)
2. Klassikaal geeft elke groepje om beurten een voorbeeld van een ritueel. De anderen vullen aan. Als leerkracht kan je het lijstje compleet maken.
3. In groep wordt er verder gereflecteerd. Op basis van volgende vragen kan een filosofisch gesprek ontstaan dat vertrekt van de verschillende gebruiken in verschillende culturen en geleidelijk aan meer betrekking heeft op de persoonlijke ervaringswereld en visie van de jongeren zelf.
 - a. Welke manier van omgaan met de dood/doden spreekt je het meeste aan? Waarom?
 - b. Welke manier van omgaan met de dood/doden spreekt je het minst aan? Waarom?
 - c. Wat zou jij willen dat er gebeurt met je eigen lichaam na je dood?
 - d. Waarom wil je dat?
 - e. Is er volgens jou nog leven na de dood? Hoe ziet dat eruit?

Reportage van een initiatieritueel

Schoonheidsideaal

Wereldwijd zijn mensen gefascineerd door het lichaam. Lichamen worden overal en altijd al (al dan niet in een rituele context) beschilderd, getatoeëerd, ingesneden en opgesmukt. Ook in onze hedendaagse, Westerse maatschappij. Belangrijke momenten in het leven krijgen vaak een lichamelijke veruitwendiging. Via lichamelijke kenmerken tonen mensen wie ze zijn en wat ze belangrijk vinden, tot welke groep ze behoren. Lichamen worden ingezet om te verleiden, om af te schrikken, om in communicatie te treden met de god(en). Via lichamelijke kenmerken tonen mensen wie ze zijn, wat ze belangrijk vinden en tot welke groep ze behoren.

Maak een reportage over een subcultuur (bvb. Gothics, nerds, alternatievos, gabbers,...) in onze maatschappij en de manier waarop zij via hun lichaam en uiterlijke kenmerken (kledij, haartooi, tatoeages, ...) aan de wereld tonen wie ze zijn, wat ze belangrijk vinden en hoe ze in het leven staan. Brainstorm met de klas over de subculturen vandaag, probeer er zoveel mogelijk op het bord te verzamelen. Laat de leerlingen foto's verzamelen, interviews doen en de informatie verwerken in een presentatie.

Je kan deze opdracht uitbreiden door de jongeren deze westerse vorm van schoonheidsideaal te laten vergelijken met een schoonheidsideaal uit een andere cultuur naar keuze.

initiatieritueel

Terug op school maken de leerlingen een reportage over een hedendaagse vorm van initiatie in hun omgeving (voorbeelden: voor de allereerste keer uitgaan; doop aan de universiteit of in de jeugdbeweging; plechtige communie, bar mitswa, besnijdenis, doop van een kind, huwelijk,...)

Je kan deze opdracht ook uitbreiden door de jongeren deze hedendaagse vorm van initiatie te laten vergelijken met een gelijkaardig initiatieritueel uit een andere cultuur.

Bijlage 1

